תנ"ך · כיתה ח' · חוברת עבודה

שלמה המלך: משפחה, מעשים וערכים

שם: _____ כיתה: _____

בחוברת: 1. המשפחה של שלמה · 2. מה שלמה עשה · 3. מלכת שבא והלב של שלמה · 4. אגדה: שלמה המלך והדבורה · 5. בוחן חזרה.

בכל תשובה ציינו ספר, פרק ופסוק. האגדה על הדבורה היא אגדה, לא פסוק.

🚪 כרטיס כניסה (2 דקות)

1. מה אתם כבר יודעים על שלמה המלך? _____

2. מה הייתם רוצים לדעת עליו? _____

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

תנ"ך · כיתה ח' · שמואל ב יב; מלכים א א-ב

בן דוד ובת שבע: המשפחה של שלמה

ענו על השאלות בעזרת הפסוקים. בכל תשובה ציינו פרק ופסוק.

🚪 כרטיס כניסה (2 דקות)

1. מי היה אבא של שלמה, ומה אתם זוכרים עליו? _____
2. מה המשמעות של השם "שלמה"? נסו לנחש לפי המילה שהוא מזכיר.
_____
3. מי במשפחה או בקהילה שלכם השפיע על הדרך שבה אתם מתנהגים? במה?
_____

1. השלימו את עץ המשפחה של שלמה. ליד כל שם כתבו את המקור.

קשר לשלמה	שם	מקור (ספר, פרק, פסוק)
אבא		
אמא		
הנביא שנתן לו שם		
אח שרצה למלוך		
הבן שמלך אחריו		
אמו של הבן		

2. לשלמה שני שמות. כתבו כל שם ומה הוא מלמד (שמואל ב יב, כד-כה; דברי הימים א כב, ט).

3. מה אמר אדוניה (מלכים א א, ה), ומה עשו נתן ובת שבע בעקבות זה?

4. צוואת דוד: "וְחָזַקְתָּ, וְהָיִיתָ לְאִישׁ" (מלכים א ב, ב). הסבירו לפי רד"ק מה פירוש "והיית לאיש", ותנו דוגמה מהחיים שלכם.

5. ✍️ **משימת סיכום:** האם שלמה נעשה מלך בזכות עצמו או בזכות האנשים שסביבו? כתבו פסקה של 5-6 שורות עם שני פסוקים לפחות.

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד שלמדתי היום: _____

שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

תנ"ך · כיתה ח' · מלכים א ה-ח

מה שלמה עשה: חכמה, שלום ובית המקדש

ענו בעזרת הפסוקים ממלכים א ה-ח. בכל תשובה ציינו פרק ופסוק.

🚪 כרטיס כניסה (2 דקות)

1. מה ביקש שלמה מה' בחלום בגבעון (מלכים א ג, ט)? _____
2. מה לדעתכם צריך לקרות במדינה כדי שאנשים ירגישו בטוחים?
_____
3. אם הייתם בונים מבנה אחד שיישאר לדורות, מה הייתם בונים?
_____

1. מלאו את הטבלה: לכל מעשה של שלמה כתבו פסוק וערך.

המעשה	הפסוק (פרק, פסוק)	הערך שהוא מלמד
שלום וביטחון		
חכמה, משלים ושירים		
בניין בית המקדש		
תפילה על הנכרי		

2. הסבירו את הניב "אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ" (ה, ה) ותנו דוגמה לשימוש בו היום.

3. "כָּל-כְּלִי בַרְזֶל, לֹא-נִשְׁמַע בַּבַּיִת" (ו, ז). מה מלמד הפרט הזה? מה מוסיף רש"י, והאם זה כתוב בפסוק?

4. בתפילתו שלמה אומר: "הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, לֹא יְכַלְכְּלוּךָ" (ח, כז). איזו תכונה של שלמה רואים כאן?

5. ✍️ **משימת סיכום:** "במה נמדד מלך: במה שבנה או במה שנתן לעם?" כתבו את עמדתכם בפסקה של 5-6 שורות, עם שני פסוקים מפרקים ה-ח.

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד שלמדתי היום: _____

שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

תנ"ך · כיתה ח' · מלכים א י-יא

מלכת שבא והלב של שלמה: ערכים ומבחן

ענו בעזרת הפסוקים ממלכים א י-יא. בכל תשובה ציינו פרק ופסוק.

🚪 כרטיס כניסה (2 דקות)

1. כתבו שני מעשים של שלמה שלמדנו בשיעור הקודם. _____
2. מה ההבדל בין לשמוע על מישהו לבין לפגוש אותו? _____
3. מה פירוש הביטוי "הלב שלו במקום הנכון"? _____

1. מה אמרה מלכת שבא על מה ששמעה מול מה שראתה (י, ז)? ומה לדעתה תפקיד המלך (י, ט)?

2. טבלת ערכים: לכל ערך כתבו פסוק ממלכים א שמראה אותו.

הערך	הפסוק (פרק, פסוק)	מה שלמה עשה
ענווה		
צדק		
שלום		
חכמה		
פתיחות		

3. "הלב של שלמה": העתיקו את הצירוף עם המילה לב מכל פסוק, והסבירו את השינוי.

הפסוק	הצירוף	מה הוא אומר על שלמה
מלכים א ג, ט		
מלכים א ה, ט		
מלכים א יא, ד		

4. לפי מצודת דוד על יא, ד, במה חטא שלמה? האם זה כתוב בפסוק או פירוש?

5. ✍️ **משימת סיכום:** "האם גם מנהיג חכם יכול לטעות?" כתבו פסקה של 5-6 שורות על שלמה, עם פסוק אחד מפרק י ופסוק אחד מפרק יא.

_____

_____

_____

_____

_____

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד שלמדתי היום: _____

שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

תנ"ך · כיתה ח' · אגדה, וברקע מלכים א ה, יג; משלי יג, יג

אגדה: שלמה המלך והדבורה

קראו את האגדה (או הקשיבו לה) וענו. כשאתם מצטטים פסוק, ציינו פרק ופסוק. זכרו: האגדה אינה פסוק.

🚪 **כרטיס כניסה (2 דקות)**

1. מה פירוש המילה "אגדה"? במה היא שונה מסיפור בתנ"ך? _____
2. לפי מלכים א ה, יג, על מה דיבר שלמה חוץ מעל עצים? _____
3. ספרו על פעם שמישהו "קטן" (צעיר, חדש, שקט) עזר לכם. _____

🐝 **האגדה בקצרה (סיכום במילים שלנו).** אגדה, לא פסוק. מקור: ח"נ ביאליק, "שלמה המלך והדבורה", מתוך "מאגדות המלך שלמה" (פרויקט בן-יהודה, נחלת הכלל). ביאליק עיבד אגדות עממיות; מקור קדום יותר לסיפור הדבורה לא אומת.

חלק א: יום אחד שלמה ישן בצהריים בגנו, ודבורה קטנה, שלא שמה לב לשומרים, נחתה על אפו ועקצה אותו. האף התנפח, והמלך כעס מאוד.

שלמה ציווה לאסוף אליו את כל הדבורים והחרקים, כדי למצוא את האשמה. דבורה קטנה יצאה מן ההמון והודתה: "אני חטאתי." היא הסבירה שלא התכוונה להזיק; היא צעירה, ובטעות חשבה שאף המלך הוא פרח.

הדבורה ביקשה: מחל לי הפעם, ואולי יבוא יום שגם יצור קטן כמוני יוכל לעזור לך. המלך צחק, כי לא האמין שדבורה תעזור למלך, אבל מחל לה ולכל הדבורים ושלח אותן בשלום. אחר כך שכח את כל העניין.

חלק ב: אחרי זמן באה מלכת שבא לנסות את שלמה בחידות. בסוף היא הציבה לפניו זרי פרחים, כולם מעשה ידי אדם חוץ מזר אחד אמיתי, וביקשה שיזהה אותו במבט בלבד. הפרחים המלאכותיים היו מושלמים, ושלמה לא ידע.

פתאום שמע זמזום ליד החלון. הוא ציווה לפתוח אותו, דבורה קטנה נכנסה ונחתה על אחד הזרים, ושלמה הצביע: "זה הזר האמיתי!" כך הדבורה השיבה לו טובה. לפי האגדה, באותו לילה הוסיף שלמה למשליו את המשפט "בָּז לְדָבָר, יֵחָבֵל לוֹ".

1. חלק א: למה כעס שלמה, ומה אמרה הדבורה כשהודתה?

2. חלק ב: מה הייתה החידה של מלכת שבא, ואיך פתר אותה שלמה?

3. כתוב או אגדה? סמנו ✓ בעמודה הנכונה.

המשפט	כתוב בתנ"ך	אגדה
שלמה דיבר על הבהמה, העוף והרמש		
דבורה עקצה את שלמה באפו		
מלכת שבא באה לנסות את שלמה בחידות		
מלכת שבא הביאה זרי פרחים מלאכותיים		
"בָּז לְדָבָר, יֵחָבֵל לוֹ"		
שלמה כתב את המשל אחרי מעשה הדבורה		

4. איזה ערך מלמדת האגדה? בחרו אחד (סליחה, הכרת הטוב, אחריות, לא לזלזל בקטן) והסבירו בעזרת הסיפור.

5. ✍️ **משימת סיכום:** כתבו אגדה קצרה משלכם (6-8 שורות) על מעשה אחר של שלמה שלמדנו ביחידה (למשל בניין הבית בשקט, ו, ז). ציינו בסוף: על איזה פסוק נשענת האגדה שלכם.

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד שלמדתי היום: _____

שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

תנ"ך · כיתה ח' · שלמה המלך · בוחן חזרה (100 נקודות)

בוחן חזרה: שלמה המלך

בשאלות 1-14 הקיפו את התשובה הנכונה (6 נקודות לשאלה). שאלה 15 פתוחה (16 נקודות).

1. מי הייתה אמו של שלמה?

א. מיכל ב. בת שבע ג. אביגיל ד. חגית

2. איזה שם נוסף נתן נתן הנביא לשלמה?

א. ידידיה ב. יהונתן ג. אבשלום ד. נתנאל

3. מי מבני דוד אמר "אֲנִי אֶמְלֹךְ"?

א. אבשלום ב. אמנון ג. אדוניה ד. רחבעם

4. "וְחָזַקְתָּ, וְהָיִיתָ לְאִישׁ": מי אמר למי?

א. נתן לשלמה ב. דוד לשלמה ג. שלמה לרחבעם ד. צדוק לשלמה

5. מה ביקש שלמה בחלום בגבעון?

א. עושר וכבוד ב. חיים ארוכים ג. לב שומע ד. ניצחון על אויביו

6. הניב "אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ" מתאר:

א. עבודה קשה בשדה ב. שלום וביטחון ג. רעב בארץ ד. מלחמה

7. כמה משלים דיבר שלמה לפי הכתוב?

א. אלף ב. שלושת אלפים ג. חמשת אלפים ד. מאה

8. מה לא נשמע בבית המקדש בזמן בנייתו?

א. קול שופר ב. קול כלי ברזל ג. קול שירה ד. קול תפילה

9. על מי התפלל שלמה בחנוכת הבית, מלבד עם ישראל?

א. על הנכרי ב. על מלכת שבא ג. על המלאכים ד. על אדוניה

10. מה אמרה מלכת שבא אחרי שראתה את שלמה?

א. "השמועה הגזימה" ב. "לא הוגד לי החצי" ג. "לא הבנתי את חכמתך" ד. "אחזור בשנה הבאה"

11. לפי מלכת שבא, ה' שם את שלמה למלך כדי:

א. לבנות ארמונות ב. לעשות משפט וצדקה ג. לכבוש ארצות ד. לאסוף זהב

12. מה מספר הכתוב על שלמה בזקנתו?

א. שכתב את ספר משלי ב. שנשיו הטו את לבבו ג. שבנה בית חדש ד. שעזב את ירושלים

13. מי מלך אחרי שלמה?

א. ירבעם ב. רחבעם ג. אסא ד. אחאב

14. "דבורה עקצה את שלמה, ואחר כך עזרה לו לפתור חידה של מלכת שבא." המשפט הזה:

א. כתוב במלכים א י ב. כתוב במשלי יג ג. הוא אגדה, לא פסוק ד. כתוב בדברי הימים

15. **שאלה פתוחה:** בחרו ערך אחד של שלמה (ענווה, צדק, שלום, חכמה או פתיחות). הביאו פסוק אחד שמראה אותו (עם פרק ופסוק) והסבירו מה אפשר ללמוד ממנו היום.

מחוון: בן דוד ובת שבע: המשפחה של שלמה

1. אבא: דוד (שמואל ב יב, כד). אמא: בת שבע (שמואל ב יב, כד). הנביא: נתן, קרא לו ידידיה (שמואל ב יב, כה). אח: אדוניה בן חגית (מלכים א א, ה). הבן: רחבעם (מלכים א יא, מג). אמו: נעמה העמונית (מלכים א יד, כא).
2. "שלמה": קשור לשלום, "וְשָׁלוֹם וָשֶׁקֶט אֶתֵּן עַל-יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו" (דברי הימים א כב, ט). "ידידיה": ניתן על ידי נתן, "בעבור ה'", ולפי רש"י "אשר אהבו".
3. אדוניה אמר "אֲנִי אֶמְלֹךְ" ועשה לו רכב ופרשים. נתן ובת שבע נכנסו לדוד והזכירו לו את השבועה שבנה שלמה ימלוך (מלכים א א, יז), ודוד קיים אותה (א, ל).
4. לפי רד"ק: "מושל בנפשך וכובש את יצרך", כלומר שליטה עצמית. דוגמה אישית סבירה: לא להגיב בכעס, לעמוד בפיתוי וכדומה.
5. תשובה טובה מציגה שני צדדים: שלמה נבחר בעזרת נתן ובת שבע ושבועת דוד (מלכים א א, יז; ל), אבל הוא עצמו נדרש "להיות לאיש" (ב, ב). נקודות: עמדה ברורה, שני פסוקים, הסבר.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רד"ק ומצודת דוד מתוך ספריא). האגדה מסומנת כאגדה. נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: ספר מלכים א נלמד בכיתה ח' (תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי, תשע"ט). חמ"ד: מלכים אינו בתכנית החמ"ד לחטיבת הביניים (ז: בראשית, יהושע-שופטים; ח: שמות, שמואל א; ט: ויקרא, שמואל ב), והיחידה יכולה לשמש העשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

מחוון: מה שלמה עשה: חכמה, שלום ובית המקדש

1. שלום: ה, ה, ביטחון ושקט. חכמה: ה, ט-יג, חכמה וסקרנות. בניין: ו, א; ו, יד, מחויבות לדורות. נכרי: ח, מא-מג, פתיחות ואהבת הבריות.
2. חיים בשקט ובביטחון, כל אחד בביתו בלי פחד. דוגמה: "אחרי המלחמה כולם רוצים לשבת איש תחת גפנו".
3. הבית נבנה בשקט, בלי רעש של כלי ברזל, כי האבנים הוכנו מראש. רש"י מוסיף שהאבנים הוסעו "על ידי השמיר"; זה פירוש ולא כתוב בפסוק.
4. ענווה: שלמה בנה בית מפואר ובכל זאת אומר שה' גדול ממנו.
5. תשובה טובה בוחרת עמדה ומנמקת בשני פסוקים, למשל ה, ה (שלום לעם) מול ו, יד (בניין). נקודות: עמדה, שני פסוקים מדויקים, הסבר הקשר.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רד"ק ומצודת דוד מתוך ספריא). האגדה מסומנת כאגדה. נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: ספר מלכים א נלמד בכיתה ח' (תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי, תשע"ט). חמ"ד: מלכים אינו בתכנית החמ"ד לחטיבת הביניים (ז: בראשית, יהושע-שופטים; ח: שמות, שמואל א; ט: ויקרא, שמואל ב), והיחידה יכולה לשמש העשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

מחוון: מלכת שבא והלב של שלמה: ערכים ומבחן

1. "לֹא-הֻגַּד-לִי, הַחֵצִי": המציאות עלתה על השמועה. תפקיד המלך: "לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה" (י, ט).
2. ענווה: ג, ט (מבקש לב שומע) או ח, כז. צדק: ג, כח או י, ט. שלום: ה, ה. חכמה: ה, ט-יב. פתיחות: ח, מא-מג.
3. ג, ט: "לב שומע", מבקש עזרה. ה, ט: "רוחב לב", חכמה רחבה. יא, ד: "לא היה לבבו שלם", הלב נטה אחרי נשיו.
4. שהרשה לנשיו ללכת אחרי אלהים אחרים ולא עצר אותן. זה פירוש; בפסוק כתוב "נשיו הטו את לבבו".
5. תשובה טובה מציגה את הגדולה (י, ז או י, ט) ואת הטעות (יא, ג-ד), ומסיקה מסקנה. נקודות: שני פסוקים מדויקים, הבחנה בין כתוב לפירוש, עמדה מנומקת.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רד"ק ומצודת דוד מתוך ספריא). האגדה מסומנת כאגדה. נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: ספר מלכים א נלמד בכיתה ח' (תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי, תשע"ט). חמ"ד: מלכים אינו בתכנית החמ"ד לחטיבת הביניים (ז: בראשית, יהושע-שופטים; ח: שמות, שמואל א; ט: ויקרא, שמואל ב), והיחידה יכולה לשמש העשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

מחוון: אגדה: שלמה המלך והדבורה

1. הדבורה עקצה אותו באפו בזמן שישן. היא אמרה שלא התכוונה, שהיא צעירה, וחשבה שהאף הוא פרח.
2. זרי פרחים מלאכותיים וזר אחד אמיתי. דבורה נכנסה מן החלון ונחתה על הזר האמיתי.
3. כתוב: הבהמה והעוף (מלכים א ה, יג); מלכת שבא בחידות (י, א); "בז לדבר יחבל לו" (משלי יג, יג). אגדה: העקיצה, הפרחים המלאכותיים, והקישור בין המשל לדבורה.
4. למשל: הכרת הטוב, הדבורה החזירה טובה למלך שמחל לה. או: לא לזלזל בקטן, המלך צחק, ובסוף הדבורה הצילה את כבודו.
5. אגדה טובה: עלילה ברורה (התחלה, בעיה, פתרון), ערך מוגדר, וציון הפסוק שעליו היא נשענת עם פרק ופסוק. אין להציג את האגדה כפסוק.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רד"ק ומצודת דוד מתוך ספריא). האגדה מסומנת כאגדה. נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: ספר מלכים א נלמד בכיתה ח' (תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי, תשע"ט). חמ"ד: מלכים אינו בתכנית החמ"ד לחטיבת הביניים (ז: בראשית, יהושע-שופטים; ח: שמות, שמואל א; ט: ויקרא, שמואל ב), והיחידה יכולה לשמש העשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

מחוון: בוחן חזרה, שלמה המלך

1. ב. בת שבע (שמואל ב יב, כד)
2. א. ידידיה (שמואל ב יב, כה)
3. ג. אדוניה (מלכים א א, ה)
4. ב. דוד לשלמה (מלכים א ב, א-ב)
5. ג. לב שומע (מלכים א ג, ט)
6. ב. שלום וביטחון (מלכים א ה, ה)
7. ב. שלושת אלפים (מלכים א ה, יב)
8. ב. קול כלי ברזל (מלכים א ו, ז)
9. א. על הנכרי (מלכים א ח, מא-מג)
10. ב. "לא הוגד לי החצי" (מלכים א י, ז)
11. ב. לעשות משפט וצדקה (מלכים א י, ט)
12. ב. שנשיו הטו את לבבו (מלכים א יא, ג-ד)
13. ב. רחבעם (מלכים א יא, מג)
14. ג. הוא אגדה, לא פסוק (אגדה: ח"נ ביאליק, "שלמה המלך והדבורה")
15. 16 נקודות: ערך מוגדר (4), פסוק מדויק עם פרק ופסוק (6), הסבר והקשר להיום (6). דוגמאות: ענווה, ג, ט או ח, כז; צדק, י, ט; שלום, ה, ה; חכמה, ה, ט-יג; פתיחות, ח, מא-מג.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רד"ק ומצודת דוד מתוך ספריא). האגדה מסומנת כאגדה. נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: ספר מלכים א נלמד בכיתה ח' (תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי, תשע"ט). חמ"ד: מלכים אינו בתכנית החמ"ד לחטיבת הביניים (ז: בראשית, יהושע-שופטים; ח: שמות, שמואל א; ט: ויקרא, שמואל ב), והיחידה יכולה לשמש העשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.